

VASS JUDIT

BABITS MIHÁLY PÁLYAKÉPE

1-2. korszaka

- a nyugatos első nemzedék tagja
- újklasszicista költő (újklasszicizmus= a késő modern líra stílusirányzata, amelyben a forma, a műfaj klasszikus, a képalkotás modern (szimbolista vagy avantgárd)
- poeta doctus (tudós költő), kezdetben homo aestheticus („a szépség embere”), majd homo moralis („az erkölcs embere”)
- Babits hosszú szellemi utat járt be pályáján: parnasszista költőként kezdte, majd a két világháború között vált homo moralisszá, próféta költővé
- a formai mivességgel jellemzi, az egyik legnagyobb nyelvművészünk, gyakran él a nyelv zenei eszközeivel (rímjátékok, hangszimbolika, alliteráció)
- költészetét három korszakra oszthatjuk:
  1. indulás (1910-es évek) homo aestheticus, parnasszista költő (szimbolizmus, impresszionizmus)
  2. korszaka (1912-20-as évek eleje) politikusabbá válik a hangja (avantgárd hatás)
  3. korszak (a két világháború között, 1930-as évek) a homo moralis költészete, újklasszicizmus

ELSŐ KORSZAKA

(1909-1914)

Babits parnasszista, kozmopolita költőként indul, a tiszta művészet híveként. Nem hisz a költészet társadalom formáló szerepében, elveti a küldetéses költő szerepet. Költészete apolitikus, tehát nem politizál, Adyval ellentétben kerüli a nagy társadalmi problémákat, egyetemes emberi-művészi kérdések izgatják. Intellektuális líra jellemzi, azaz számít az olvasó műveltségére.

Első köteteiben bemutatja, hogy mindent tud stílusban, műfajban, amit költő elődei tudtak. Téma- és formagazdagság jellemzi, sokszínű költészet. Klasszikus és modern szintézisére törekszik. Szinte minden műfajban, stílusban, verselésben ír műveket.

Kötetek

Levelek Íris koszorújából (1909)

Herceg, hátha megjön a tél is!
(1911)

Versek

*Fekete ország, Messze...messze, A
lírikus epilógja
Esti kérdés*

BABITS MIHÁLY
FEKETE ORSZÁG

<https://www.youtube.com/watch?v=nTphMrozz4>

Fekete országot álmodtam én,
ahol minden fekete volt,
minden fekete, de nem csak kívül:
csontig, velőig fekete,
fekete,
fekete, fekete, fekete.
Fekete ég és fekete tenger,
fekete fák és fekete ház,
fekete állat, fekete ember,
fekete öröm, fekete gyász,
fekete érc és fekete kő és
fekete föld és fekete fák,
fekete férfi, fekete nő és
fekete, fekete, fekete világ.

Áshatod íme, vágthatod egyre
az anyagot, mely lusta, tömör,
fekete földbe, fekete hegybe
csap csak a csáklyád, fúr be furód:
s mélyre merítsd bár tintapatakját
még feketébben árad, ömöl
nézd a fü magját, nézd a fa makkját,
gerle tojását, csíragolyót,
fekete, fekete, fekete
fekete kelme s fekete elme,
fekete arc és fekete gond,
fekete ér és fekete vér és
fekete velő és fekete csont.
Más szín a napfény vendég-máza,
a nap a színek piktorja mind:
fekete *bellül* a földnek váza,
nem a fény festi a fekete színt
karcsu sugárecsetével
nem:
fekete az anyag rejtett lelke,
jaj,
fekete, fekete, fekete.

- gondolati vers
- látomásos képalkotás jellemzi (víziószerű)
- az álom: az egész világ fekete, egyszínű, komor, monoton
- a monotonitást a „fekete” szómagia erősíti fel
- napfény nélkül a világ fekete : „az anyag rejtett lelke”
- ellentétben áll a kötet címével: *Levelek Íris koszorújából*
- Íris a görög mitológia alakja színes fátylával,
  - innen ered a szem írisze kifejezés
- Íris a költészet szimbóluma: színekre bontja a világot, felfedi szépségeit
- a Fekete ország = a világ művészet nélkül egyhangú, unalmas, riasztó (parnasszista szemlélet)

BABITS MIHÁLY

MESSZE...MESSZE

<https://www.youtube.com/watch?v=AF>

[ZuNu8Uj8k](#)

Spanyolhon. Tarka hímü rét.
Tört árnyat nyujt a minarét.
Bus donna barna balkonon
mereng a bibor alkonyon.

Olaszhon. Göndör fellegek.
Sötét ég lanyhul fülleteg.
Szökőkut véze fölbuzog.
Tört márvány, fáradt mirtuszok.

Göröghon. Szirtek, régi rom,
ködöt pipáló bús orom.
A lég sűrű, a föld kopár.
Nyáj, pásztorok, fenyő, gyopár.

Svájc. Zerge, bércek, szédület.
Sikló. Major felhők felett.
Sötétzöld völgyek, jégmező:
Harapni friss a levegő.

Némethon. Város, régi ház:
emeletes tető, faváz.
Cégérek, kancsók, ó kutak,
hizott polgárok, szűk utak.

Frankhon. Vidám, könnyelmű nép.
Mennyi kirakat, mennyi kép!
Mekkora nyüzsgés, mennyi hang:
masina, csengő, kürt, harang.

Angolhon. Hidak és ködök.
Sok kormos kémény füstölög.
Kastélyok, parkok, lapdatér,
mért legelőkön nyáj kövér.

Svédhon. Csipkézve hull a fjord,
sötétkék vízbe durva folt.
Nagy fák és kristálytengerek,
nagyarcu szőke emberek.

Ó mennyi város, mennyi nép,
Ó mennyi messze szép vidék! Rabsorsom
milyen mostoha,
hogymind nem láthatom soha!

1908

- Leíró, impresszionista vers (pillanatnyi hangulatokat közvetít)
- A vers apropója, hogy Babits megpályázott egy nyugat-európai ösztöndíjat, de nem kapta meg. A mű egy képzeletbeli körutazás a sokszínű Európában.
- Minden egyes versszak egy-egy ország hangulatát ragadja meg.
- A vers végén derül csak ki csattanóként, hogy Babits nem járt ezeken a helyeken (Olaszországot kivéve)
- Egy-egy versszak egy-egy képzeletbeli képeslap.
- nyilván olvasmányélményei, festmények, zene ihlették
- minden versszak egy impresszionista festmény és zene
- a hangulatot a nyelv festői és zenei eszközeivel teremti meg
- pl. rímjátékok: hímü rét – minarét, fellegek-fülleteg
- Nominális stílus jellemzi, alig van benne ige, csak főnév vagy melléknév (nomen)

Spanyolhon. Tarka hímü rét.
Tört árnyat nyujt a minarét.
Bus donna barna balkonon
mereng a bibor alkonyon.

csupa mély magánhangzó: a-o-u
alliteráció: bus...barna balkonon

Svájc. Zerge, bércek, szédület.
Sikló. Major felhők felett.
Sötétzöld völgyek, jégmező:
Harapni friss a levegő.

csupa magas magánhangzó: e-é-ö-i
hangszimbolika: „r” „s”
„Harapni friss”

BABITS MIHÁLY A LÍRIKUS EPILÓGJA

Elmondja Kézdi György
film: Tari Zsófi

<https://www.youtube.com/watch?v=JkhS1eIk8ME>

Csak én bírok versemnek hőse lenni,
első s utolsó mindenik dalomban:
a mindenséget vágyom versbe venni,
de még tovább magamnál nem jutottam.

S már azt hiszem: nincs rajtam kívül semmi,
de hogyha van is, Isten tudja hogy van?
Van dióként dióban zárva lenni
s törésre várni beh megundorodtam.

Bűvös körömből nincsen mód kitörnöm,
csak nyílam szökhöz rajta át: a vágy -
de jól tudom, vágyam sejtése csalfa.

Én maradok: magam számára börtön,
mert én vagyok az alany és a tárgy,
jaj én vagyok az ómega s az alfa.

- epilóg= epilógus, utószó
- a cím tehát magyarul: „A költő utószava”, mert ez a kötetet záró vers
- **gondolati vers, létfilozófiai kérdéseket feszeget**
- **témája: az én és a világ kapcsolata**
- **műfaja: szonett** (petrarcai), a legkötöttebb versforma
2x4 soros és 2x3 soros vsz., rímképlet: abba abba cde cde, jambikus, 10/11 szótagú sorok
- **ellentétre épül: a vágy és a valóság ellentétére**
- a költő vágya: az egész világról írni
- a valóság: csak önmagáról tud
- **az én és a világ között óriási a szakadék**
- a korai Babits-versek világa és a költő valódi élete között is nagy a szakadék
- elsősorban másodlagos élményekből ír: művészet, filozófia
- **a lírai én önmagát metaforákban rejti el: vak dió – bűvös kör- börtön- ómega -alfa**
- mindegyik metafora egy zárt, magába forduló kört = személyiséget rejt
- nem tud kitörni a saját magából, ezt fájdalommal éli meg
- nem tud nyitni a világ felé
- **filozófiai háttér:** ismeretelméleti szkepszis (kétely, kételkedés)
- Kant, Schopenhauer, Mach filozófiája hatott rá – mindegyikük azt mondja, az ember nem tudja sem önmagát sem a világot objektíven megismerni
- Mach egészen addig megy, hogy azt mondja, a világ csak szubjektív érzékelés

- a vers végén „az ómega s az alfa” Jézusra utal („Én vagyok a kezdet és a vég”, az alfa és az omega a görög abc első és utolsó betűje, Babits a rím miatt cserélte fel)
- Jézus szavai azt sugallják: van megváltás
- Babits szavai ellenkezőleg, azt: erre a fajta személyiségre nincs megváltás

BABITS MIHÁLY

ESTI KÉRDÉS

elmondja: Gáti József

<https://www.youtube.com/watch?v=QxHJYV7hA90>

Midón az est, e lágyan takaró

fekete, síma bársonytakaró,
melyet terít egy óriási dajka,
a féltett földet lassan eltakarja
s oly óvatossan, hogy minden fűszál
lágyleple alatt egyenesen áll
és nem kap a virágok szirma ráncot
s a hímes lepke kényes, dupla szárnyán
nem veszti a szivárványos zománcot
és úgy pihennek e lepelnek árnyán,
e könnyű, síma, bársonyos lepelnek,
hogy nem is érzik e lepelt tehernek:
olyankor bárhol járj a nagyvilágban,
vagy otthon ülhetsz barna, bús szobádban,
vagy kávéházban bámészan vigyázd,
hogy gyujtják sorban a napfényű gázt;
vagy fáradtan, domb oldalán, ebekkel
nézzed a lombon át a lusta holdat;
vagy országúton, melyet por lepelt el,
álmos kocsisod bóbiskolva hajthat;
vagy a hajónak ingó padlatán

szédülj, vagy a vonatnak pamlagán;
vagy idegen várost bolygván keresztül
állj meg a sarkokon csodálni restül
a távol utcák hosszú fonalát,
az utcalángok kettős vonalát;
vagy épp a vízi városban, a Riván
hol lángot apróz matt opáltükrök,
merengj a messze multba visszaríván,
melynek emléke édesen gyötör,
elmúlt korodba, mely miként a bűvös
lámpának képe van is már, de nincs is,
melynek emléke sohse lehet hűvös,
melynek emléke teher is, de kincs is:
ott emlékektől terhes fejedet
a márványföldnek elcsüggesztheted:
csupa szépség közt és gyönyörben járván
mégis csak arra fogsz gondolni gyáván:
ez a sok szépség mind mire való?
mégis arra fogsz gondolni árván:
minek a selymes víz, a tarka márvány?
minek az est, e szárnyas takaró?
miért a dombok és miért a lombok
s a tenger, melybe nem vet magvető?
minek az árok, minek az apályok
s a felhők, e bús Danaida-lányok
s a nap, ez égő szizifuszi kő?
miért az emlékek, miért a multak?
miért a lámpák és miért a holdak?
miért a végét nem lelő idő?
vagy vedd példának a piciny fűszálat:
miért nő a fű, hogyha majd leszárad?
miért szárad le, hogyha újra nő?

- **létfilozófiai vers**
- **műfaja lírai monológ, drámai jambusban írva (U-)**
- a címet: **Esti kérdés -t az utolsó részig késlelteti**
- a kérdés: Mi az értelme a létnek, ha úgyis meghalunk, miért ez a sok szépség, amiben részünk van?
- a téma tehát **lírai közhely**, azóta izgatja az embert, amióta gondolkodik
- a vers **egyetlen, többszörösen összetett mondat**
- Az összetett főmondatot kiemeltem a versben

- A többi mondat ennek alárendelt mellékmondata, az ilyet hívjuk körmondatnak, vagy tirádának – ez a barokkra, a romantikára és a szecesszióra jellemző
- A kiemelt tagmondatok osztják gondolati egységekre a verset:
  1. **az esti természet leírása** (szecessziós tájfestés sok jelzővel)
  2. **az emberi élet szép esti pillanatai** különböző időben, különböző helyeken
    - a megszólítás szólhat az olvasónak,
    - de lehet önmegszólító vers is
    - csupa olyan pillanatot sorol fel, amelyeknek **közös eleme az esti merengés, nyugalom, béke, gyönyörködés a világ szépségeiben**
    - **Henri Bergson¹ időelmélete hatott rá.** Bergson szerint van objektív idő, amit órával mérünk, és van szubjektív idő, amit ő tartamnak hív. A szubjektív érzékelésünk ugyanazt az időszakaszt rövidebbnek, vagy hosszabbnak véli, attól függően, hogy milyen a tartalmuk. Az élményben gazdag időt gyorsabbnak észleljük. A versben felsorolt pillanatok a szubjektív (tartalmas) időre példák, amelyek örökre meg maradnak.
    - Bergson azt is mondja, hogy a jelenünkben mindig ott vannak múltbéli élményeink is.
  3. **Az arany metszésponton hangulatváltás következik be,**
    - komorrá, elégikussá válik
    - *„Mégis csak arra fogsz gondolni gyáván /...e sok szépség mind mire való?”* – a mondat, ami a fordulatot hozza
    - eddig belefeledkezett a világ szépségeibe, **most vált át filozófiai verssé** a „mi értelme” ki nem mondott kérdéssel
    - a téma tehát **lírai közhely**, ezernyi vers feszegeti ezt a kérdést
    - a „gyáván” szó Hamletet juttatja eszünkbe: *„Ekképp a gondolat belőlünk mind gyávát csinál”* – mondja a nagymonológban.
    - Az embert a gondolkodás, a haláltudat akadályozza meg abban, hogy pusztán csak az örömöknek, a szépségnek éljen, hogy „csak úgy” elmerüljön az életben, mint a természet
    - Ezt a fájdalmat erősítik fel az utolsó rész halmozott kérdései: „minek”? „miért”?
    - Babits a kérdést nem válaszolja meg, az átélését vagy megválaszolását rábízta az olvasóra.

¹Henri Bergson ('anri börgson') francia filozófus, akiről Babits több tanulmányt is írt.

MÁSODIK KORSZAKA 1912-1920-ig

A nagy történelmi változások (forradalmak, első világháború) kikényszerítik Babitsot az elefántcsonttoronyból, költészetébe betör a valóság. Lazább, kötetlenebb formákban ír, hat rá az expresszionizmus² háborúellenessége és merész képalkotása, a szabad asszociációk.

- politikusabbá válik a költészete
- kötet (versek)

Béke és háború közt
(1916)

*Május 23 Rákospalotán,
Húsvét előtt*

BABITS MIHÁLY MÁJUS 23 RÁKOSPALOTÁN

<https://youtu.be/qam48YRfisz>

előadja: Gobbi Hilda

1.

Pest utcái között rohanó nép, puskalövések,
rendőr, tört üvegek, népszava, forradalom.
Én egyedül tehetetlenül itt számlálom a percet
nincs hír, nincs újság, villanyosom megakadt.
Néma falun lakom én, hol még az ebek sem ugatnak,
nem bögnék tehének, még a malac se visít.
Nádas eresznek alatta topázszemű tengericső csügg.
Hószinü fal, kék árny. Csend, csak a fecske csicserg.
Csak ha a villanyos átrohan itt (és mint a tehén bög)
sejteni a város szörnyeteges közelét.
Ám most alszik a táj: egy döglött villanyos állong.
Ó bús villanyosom! bús ez a néma világ!
Bús e méla falún az üres sínekre merengni.
Ó jövevény sínek, vizstek-e még ma tovább?
Vizstek-e még ma odáig, ahol most csörren az ablak,
hol most csorran a vér, forran a forradalom?
hol zajgó tömegben most úr a néma Petőfi
s sarkra az Eszme kiáll isteni ríma gyanánt;
hol tán míg írom ezt, Magyarország nagy betegágyán

---

² A lírai avantgárd egyik irányzata az expresszionizmus. Az expresszionisták háború- és technikaellenesek voltak, műveikkel fel akarták rázni a civilizációtól meg nem rontott, természetes embert. Verseikre az erős érzelmi-indulati töltés, a pátosz jellemző, a gyakori „ó, ember!” felkiáltás.

vér és kínok közt megszületett a Jövő.

2.

Ó te Jövő, aki jössz és senki se sejti, hogy itt vagy;
jössz és senki se lát; jössz sűrű fátyol alatt,
mit hoztál, idegen? mit, mit viszel el? van-e célod
vagy boros emberként ingatod útaidat?
Ah, boros is vagy már ezer örült eszme borától.
Álmodsz s kóros vágy szennyezi álmod ízét!
Álom vagy magad: a mult álma, ki halni szeretne,
s sír, hogy mindene fáj s nem lehet így betegen.
Jöjjön az elhazugult életre halálos igazság,
lesben az utcákon álljon a kósza halál:
minden mindegy már! zúgjon fel a tengerek alja!
hányódjon fel a geny! jöjjön a forradalom!
Jöjjön a barbárság! jöjjön legalább az igazság,
annyi hazugság és elmulatások után!
Jöjjön a lázálom, mely minden bűnt kibeszél majd:
egynek mondja: "Jogok gyáva barátja, remegj!"
Másnak: "Ajkaidon kopott szó lett a szabadság!
s szíved zsarnok volt, öklöd rossz kalapács."
Másnak: "Álnokul és önzőn fogtál kezét: íme
véres lett a kezed: moshatod a kezedet!"
Mindnek: "Félre vakult csökevény, s ti koholt ideálok!
Nem játék a világ! Látni, teremteni kell."

1912.

MÁJUS 23 RÁKOSPALOTÁN

szerző: <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-11-osztaly/babits-mihaly/babits-beke-es-haboru-kozt-cimu-kotete>

„A vers első része a lírai én helyét meghatározó környezetrajz. A nyitó sorpár *expresszionista lendülettel* mutatja be a pesti tüntetést. A szaggatott beszédhelyzet jól érzékelteti a bizonytalanságot és az elszabadult indulatokat. A klasszikus versforma (disztichon) éles ellentétben áll a leírt események hangulatával. ...Az első rész folytatása ellentétes képet mutat. A külváros nyugodt, mozdulatlan és csendes. A helyszínrajz *impreszionista jellegű*. A környezetrajz azonban csak ürügy, a lényeg az eseményeken való meditáció.

A vers második, hosszabb része a zajokból születő látomás, a forradalom látomása. ...A politikai értelmezés helyett a szituáció erkölcsi oldala foglalkoztatta a költőt. Babitsnak a változás szükségszerűségéről vallott nézetei ... már ismertek, most az a kérdés, hogy milyen legyen a változás. ... Maga a látomás valami másról szól, az új Magyarország megszületéséről. S ha ehhez vér kell, forradalom kell, azt itt és most vállalja a költő. Szokatlan hang ez Babitstól. ...

A „kósza halál” vagy a „barbárság” alapvetően idegen Babits humanizmusától. Most mégis megtisztító erőként sorakoznak a versben ezek a képek. ... Valószínűleg azért, mert a cselekvés iránti vágy, a tett akarása néha felülkerekedik minden önmérsékleten.”

BABITS MIHÁLY HÚSVÉT ELŐTT

előadja: Latinovits Zoltán

<https://www.youtube.com/watch?v=HWR-GyzDL58>

S ha kiszakad ajkam, akkor is,
e vad, vad március évadán,
izgatva bellül az izgatott
fákkal, a harci márciusi
inni való
sós, vérizü széltől részegen,
a felleg alatt,
sodrában a szörnyü malomnak:
ha szétszakad ajkam, akkor is,
ha vérbe lábbad a dallal és
magam sem hallva a nagy Malom
zugásán át, dalomnak ízét
a kinnak ízén
tudnám csak érzeni, akkor is
- mennyi a vér! -
szakadjon a véres ének!
Van most dicsérni hősokeket, Istenem!
van óriások vak diadalmait
zengeni, gépeket, ádáz
munkára hülni borogatott
ágyuk izzó torkait:
de nem győzelmi ének az énekem,
érctalpaít a tipró diadalnak
nem tisztelem én,
sem az önkény pokoli malmát:
mert rejtek élet száz szele, március
friss vérizgalma nem türi géphalált
zengeni, malmokat; inkább
szerelmet, embert, életeket,
meg nem alvadt fűrge vért:
s ha ajkam ronggyá szétszakad, akkor is
ez inni való sós vérizü szélben,
a felleg alatt,
sodrában a szörnyü Malomnak,
mely trónokat öröl, nemzeteket,
százados korlátokat
roppantva tör szét, érczabolát,

multak acél hiteit,
s lélekkel a testet, dupla halál
vércafatává
morzsolva a szüz Hold arcába köpi
s egy nemzedéket egy kerék-
forgása lejárát:
én mégsem a gépet énekelem
márciusba, most mikor
a levegőn, a szél erején
érzeni nedves izét
vérünk nedvének, drága magyar
vér italának:
nekem mikor ittam e sós levegőt,
kisebzett szájam és a szók
most fájnak e szájnak:
de ha szétszakad ajkam, akkor is,
magyar dal március évadán,
szélnek tör a véres ének!
Én nem a győztest énekelem,
nem a nép-gépet, a vak hőst,
kinek minden lépése halál,
tekintetétől ájul a szó,
kéznyomása szolgaság,
hanem azt, aki lesz, akárki,
ki először mondja ki azt a szót,
ki először el meri mondani,
kiáltani, bátor, bátor,
azt a varázsszót, százezerek
várta léleketadó szent
embermegváltó, visszaadó,
nemzetmentő, kapunyitó,
szabadító drága szót,
hogyan elég! hogyan elég! elég volt!
hogyan béke! béke!
béke! béke már!
Legyen vége már!
Aki alszik, aludjon,

aki él az éljen,
a szegény hős pihenjen,
szegény nép reméljen.
Szóljanak a harangok,
szóljon alleluja!
mire jön új március,
viruljunk ki újra!
egyik rész a munkára,
másik temetésre
adjon Isten bort, buzát,
bort a feledésre!
Ó béke! béke!
legyen béke már!

Legyen vége már!
Aki halott, megbocsát,
ragyog az ég sátra,
Testvérek, ha tul leszünk,
sohse nézünk hátra!
Ki a bünös, ne kérdjük,
ültessünk virágot,
szeressük és megértsük
az egész világot:
egyik rész a munkára,
másik temetésre:
adjon Isten bort, buzát,
bort a feledésre!

HÚSVÉT ELŐTT

szerző: <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-11-osztaly/babits-beke-es-haboru-kozt-cimu-kotete/babits-mihaly-beke-es-haboru-kozt-cimu-kotete-husvet-elott>

„A kötet egyik legjelentősebb verse a *Húsvét előtt* (1916), melyet Babits maga olvasott fel 1916. március 26-án a Zeneakadémián rendezett Nyugat-matinén.

...A háborúellenes költészet legnagyobb darabja. Műfaja *rapszódia*. A klasszikus forma már feltöredezett, helyette itt a *szabadvers* kínálkozik legalkalmasabbnak a gondolatok kifejezésére. A képalkotás és a vers dinamikája az expresszionizmus hatásáról tanúskodik. A felfokozott lélekállapot, a szenvedély nem tűri a szabályosságot. Ennek az eredménye a hosszabb és rövidebb rímtelen sorokból álló zaklatott versforma.

A cím a keresztény feltámadás ünnepére utal, és a béke eljövételét előlegezi. ... Az alapvető mondatípus a többszörösen összetett, alá- és mellérendelés. Kettő kivételével (kijelentő) mindegyik felkiáltó vagy felszólító (önfelszólítás a kinyilatkozásra) modalitású. ... A vers központi gondolata a háború értelmetlenségének kimondása és a béke akarása. A vers érzelmi és intellektuális csúcspontján szinte artikulátlanul robban ki a felkiáltás:

„hogyan elég! hogyan elég! elég volt!

hogyan béke! béke!

béke! béke már!

Legyen vége már!”

Ötször tér vissza a szenvedést is vállaló feltételes mellékmondat („*S ha kiszakad ajkam, akkor is*”), amely előkészíti a 9–10. versszak üzenetét.

A vers legfőbb üzenete a *békevágy*. A vers célja ennek kinyilvánítása. A kimondásnak azonban számos akadálya van. Az egyik az, hogy oly mély és intenzív az embertelenség korszakának elutasítása, és oly végső pontjára jutott már a fájdalom, hogy nehezen artikulálható... Hiszen a háborút éltetők a „nemzetmegmentő” kifejezést ugyanúgy használták, mint az ezzel szemben álló gondolat képviselői. ...A költő feladata, hogy a szó által megvilágosítsa a kételkedőket. Babits verse ennek a költői szerepnek a szolgálatában íródott. Az átélés intenzitása azonban továbbblendíti a kinyilatkoztatót.

A vers motívumai között található olyan is, amely tudatosan Vörösmarty költészetének motívumvilágát idézi. A háború érzékeltetésének „pokoli malom” képe Vörösmarty *A vén cigány* című

versére utal... A malom-képzet leromboló, pokoli képeinek korábbi megjelenése Berzsenyi *A magyarokhoz II.* című versében figyelhető meg...

A háború örökségének, esztelenségének érzékeltetésére használt „vak” jelző többször is visszatér a versben. ...Az eltiport ember képe pedig feltehetően Petőfitől ered. Az *Egy gondolat bánt engemet* című versben olvasható...

A záró rész himnikus szárnyalása szorosan kapcsolódik a címben kifejezett „várakozáshoz”.

A „ragyog az ég sátra” kifejezés a Beethoven IX. szimfóniájának IV. tételében megszólaltatott Schiller-vers, *Az örömhöz* című soraira utal: „testvérek, a csillagsátor fölött él mennyei atyánk.”

Rapszódia: eredetileg a görög rapszodosz által előadott elbeszélő költemény; mai értelmezése: lírai műfaj, hangulati vagy érzelmi szélsőségek közt csapongó verstípus, az óda műfajcsoportjába tartozik, rokon műfajai: dithürambosz, himnusz.”